

Ο Παπαδιαμάντης, της Χριστουγεννιάτικης αγαλλίασης !

Γράφει ο Πάνος Ν. Αβραμόπουλος

Έζησε ασκητικά και ταπεινά σαν μοναχός, αναγόρευσε την απλότητα και την λιτότητα σε στάση ζωής και μέσα από τα δροσερά ηθικά νάματα της Ορθοδοξίας, ανέδειξε με την γραφή του όλες τις ανώτερες αρετές της ανθρωπίνης φύσης. Ο άγιος των ελληνικών γραμμάτων Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Η επίσημη κριτική εξέλαβε τον μεγάλο μας Σκιαθίτη συγγραφέα σαν καρπό ενός παράταιρου γάμου, αφού του αποδόθηκε μια ταξική συνείδηση που ήταν συνάμα φεουδαρχική και αγροτική, αρχοντική και λαϊκή. Όσο όμως και αν κρύβει σπέρματα

αλήθειας μια τέτοια θέση, ουδείς μπόρεσε να παραγνωρίσει ότι ο Παπαδιαμάντης υπήρξε πολύ ευθύβολος στις κοινωνικές του θέσεις, δεν δίστασε να μαστιγώσει μέσα από τα μυροβόλα κείμενά του την πλουτοκρατία που τη θεωρούσε πηγή του ανθρωπίνου πόνου και κάθε μορφής δυστυχίας. Γράφει έτσι ο Σκιαθίτης **«Η πλουτοκρατία ήτο είναι και θα είναι ο μόνιμος άρχων του κόσμου, ο διαρκής αντίχριστος. Αυτή γεννά την αδικίαν, αυτή τρέφει την κακουργίαν, αυτή φθείρει σώματα και ψυχάς. Αυτή παράγει την κοινωνικήν σηπεδόνα. Αυτή καταστρέφει κοινωνίας νεοπαγείς»**. Ο Παπαδιαμάντης μέσα στον ασκητισμό και τη φτώχεια άρδευε τις τεράστιες πνευματικές δυνάμεις για να φτιάξει τα αριστουργήματά του. Ενώ ηθικά γίνονταν ευτυχής απλά και μόνο γιατί ζούσε μέσα στη φτώχεια και με την ολιγάρκεια που επέβαλε ο χριστιανισμός. Ήταν τόσο έντιμος σαν άνθρωπος που όταν του πρόσφεραν αμοιβή μεγαλύτερη από ότι ο ίδιος αποτιμούσε την εργασία του, δεν την αποδέχονταν και την επέστρεφε. **Οι ήρωές του ήταν οι ταπεινοί και καταφρονεμένοι της ζωής «πάσα πτωχή οικογένεια, πάσα μήτηρ χήρα, ταλαιπωρημένη ξενουδουλεύουσα, συλλέγουσα φύλλα, παράγουσα ολίγην μετάξαν, ή τρέφουσα δυο ή τρεις αίγας ή αμνάδας ... φορολογουμένη ασπλάχνως, τρώγουσα κρίθινον άρτον, ποτισμένον με ιδρωτα αλμυρόν»**. Η ανθρωπίνη ευαισθησία του, παρατηρώντας τη δυστυχία που υπήρχε γύρω του, τον είχε εξωθήσει στο να αποκηρύξει ακόμα και την αρχοντική καταγωγή της μητέρας του, που ήταν **το γένος Μωραϊτή**.

Ο Παπαδιαμάντης επιχείρησε μια σύνθεση Ορθοδοξίας και Χριστιανισμού ή Χριστιανισμού και καταπιεσμένων. Είχε βαθιά μέσα του το όραμα μιας Ελλάδας αυθεντικής, υπαίθριας και θεοσεβούμενης. Και υπήρξε ένας βαθύτατα προοδευτικός άνθρωπος, έστω και αν στα κείμενά του υπήρχε αρκετές φορές ένα άρωμα συντήρησης, άλλωστε δεν δίστασε ο ασκητής των γραμμάτων μας, συχνά να χτυπήσει ευθύβολα την πλουτοκρατία και το δεσποτισμό της θεοκρατικής εξουσίας. Αρκετές φορές η χλιδή και ο προκλητικός πλούτος των δεσποτάδων της εποχής του, δέχτηκαν τα βέλη του. Στο βιβλίο του **«Πτερόντα Δώρα»** γράφει καυστικά ο Παπαδιαμάντης «Υπέφωσκεν ήδη πρωία της Πρωτοχρονιάς και ο Άγγελος για να παρηγορηθεί εισήλθεν εις την εκκλησίαν. Αμέσως πλησίον εις τας θύρας είδεν ανθρώπους να μετρούν νομίσματα, μόνο πως δεν είχαν παιγνιόχαρτα εις χείρας και εις το βάθος αντίκρισεν ένα άνθρωπο χρυσοστόλιστον και μιτροφορούντα ως μήδον σατράπην της εποχής του Δαρείου, ποιούντα διάφορους ακκισμούς και επιτηδευμένας κινήσεις. Δεξιά και αριστερά άλλοι έψαλαν με πεπλασμένας φωνάς τον Δεσπότην και αρχιερέα. **Ο Άγγελος δεν εύρε παρηγορίαν. Επήρε τα πτερόντα δώρα του, το άστρον το προορισμένον να λάμπει εις τας συνειδήσεις, την αύραν των, ικανήν να δροσίσει τας ψυχάς και την ζωήν την πλασμένην δια να πάλλη εις τας καρδίας, ετάνυσεν τας πτέρυγας και επανήλθεν εις τας ουράνιαις αφίδας»**. Ενώ με ενάργεια και ευστοχία υποδειγματική στηλίτευσε και τον αποπροσανατολισμό της εκκλησίας στη χλιδή και τον πλούτο της κοσμικής ζωής. Θεωρούσε έτσι την εκκλησία «παραγνωρίσασα όλως τον αληθή αυτής προορισμόν και θεωρήσασα εαυτήν μέχρι τούδε εργαστήριο δεσποτάδων και παπάδων, ους στρατολογεί συνήθως εκ της κοινωνικής υποστάθμης, άνευ ελέγχου παιδείας και ηθικής και εξαποστέλλει αυτούς ουχί ως ποιμένας, αλλά ως λύκους βαρείς μη φειδόμενους ποιμνίου του Κυρίου». Ο πνευματικός ερημίτης της Σκιάθου αγαπούσε βαθιά τη φτώχεια και πίστευε πως ο πλούτος είναι αμαρτία ασυγχώρητη. Η φτώχεια κατά τον Παπαδιαμάντη ήταν καρπός πνευματικής ωριμότητας. Ο μεγάλος μας κριτικός Π. Σπανδωνίδης σχολιάζοντας την εμμονή του Παπαδιαμάντη στους φτωχούς και δυστυχισμένους της ζωής γράφει «Ο Παπαδιαμάντης δε ζητάει να επιβάλλει τη συμπάθεια μας προς τους ταπεινούς και καταφρονεμένους που περιγράφει σαν μια πολιτική σκέψη, αλλά από μια απλή και πηγαία συμπάθεια προς τον άνθρωπο, σαν μια ονειροπόληση της δύστηνης και ταπεινής ζωής κρυσταλλωμένης σε ηθικά ανώτερες μορφές και περιστατικά». **Ευγένεια ήθους, ευλύγιστη και ρωμαλέα γλώσσα με λόγιους και αρχαϊκούς τύπους και πλούτος συναισθημάτων, που ξεχύνεται σαν πίδακας από μια καθάρια και αμόλυντη ψυχή, είναι τα στοιχεία που συνθέτουν το πολύμορφο και πλατύ συγγραφικό έργο αυτού του χριστιανού αναχωρητή της ελληνικής λογοτεχνίας**. Και για αυτό η προτομή του Σκιαθίτη, στον περικαλλή πρόναο των ελληνικών γραμμάτων, κατέχει περίοπτη θέση.

***Ο συγγραφέας Πάνος Ν. Αβραμόπουλος, είναι Μ.Σc Δ/χος Μηχανικός Ε.Μ.Π.**

www.panosavramopoulos.blogspot.gr